

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 7. Quotuplex sit vniuersale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

realiter multiplex, & per nostram rationem vnum per sui multiplicationem & contractionem directè subiectibile est, & indirectè prædicabile. Ita *Album est subiectum: Nigrum est subiectum: Frigidum est subiectum, &c.* Quo nihil desideratur, vt subiectum sic vsurpatum respectu talium prædicatorum vniuersale sit. Cui alia similia præterea absque dubio sunt possibilia, faciliq; possent excogitari.

Confectarium 9.

109 De vniuersalitate negationum, seu carentiarum rerum perinde philosophandum est suâ proportionem seruata, & per quamdam æquiualentiam, ac de vniuersalitate rerum ipsarum.

Nam licet negationes rerum nihil omnino sint positivè in se conceptibile, & adhæsiuè iudicabile, proindeque iudicium negatiuum rei non circa rei negationem per modum positionis, siue adhæsionis; sed circa rem ipsam per modum recessus, siue remotionis versetur, vt supra disput. 2. quest. 4. proposuit. 4. statuimus, & latius disput. 9. quest. 3. Cæterum, quia, vt ibi etiam adnotauimus, nos in præsentia statu ad instar rerum in phantasmatibus substitutis negationes positivè concipimus, de eisq; vt sic positivè, & adhæsiuè per æquiualentiam quamdam iudicia ferimus; perinde enim est apud nos iudicare. *Negatio Petri existit*, ac iudicare. *Petrus non existit*. Hoc imprimis pacto per quamdam etiam æquiualentiam de negationibus rerum perinde, atque de rebus ipsis poterimus philosophari, quod ad earum vniuersalitatem, & singularitatem attinet. Sicut enim ex hoc, & illo, & illo homine abstrahimus, siue adunamus rationem hominis ipsis communem, & specificam; ita ex hac carentiâ hominis, & illâ, & illâ poterimus abstrahere, siue adunare rationem carentiæ hominis ipsis communem, & specificam. Et sicut ex homine, equo, & leone abstrahimus, & adunamus rationem animalis genericam; ita ex carentiâ hominis, equi, & leonis poterimus abstrahere, & adunare rationem carentiæ animalis genericæ; & in cæteris pariter. Sicque per simplicem apprehensionem ante iudicij adhæsiui, seu positivi aduentum facimus vniuersalia negatiua, non aliter, ac positiua, iuxta dicta *confect.* 6.

110 Veruntamen, quia cum procedimus per iudicia negatiua rerum, quibus iudicia positiua negationum rerum æquivalent, nulla negatio obiectiua à nobis concipitur, quia per apprehensiones præuias dumtaxat apprehenduntur, ac proponuntur ipsæ res, in quas eadem iudicium tendit per modum recessus, seu remotionis; idcirco in huiusmodi casibus nullum vniuersale negatiuum in rigore formamus, quod se habeat ex parte obiecti; illud tamen per quamdam etiam æquiualentiam poterimus dici formare, quando conceptus positiuus per apprehensionem propositus, & per iudicium negatiuum remotionis vniuersalis est, talèque vniuersale negatiuum dicetur fieri, quale est conceptus ipse. Sic, qui iudicat nullum hominem existere, vniuersale negatiuum specificum, & qui iudicat nullum animal existere vniuersale negatiuum genericum, & qui iudicat nullum equum currere, vniuersale negatiuum accidentale dici poterant fabricari; & in cæteris pariter.

111 Recole alia, quæ supra de vniuersali diximus disputat. 1. quest. 3. in *confectariis*, quibus amplius adhuc tibi innotescant natura, & affectiones eius.

Quæ autem hic à multis logicis de prædicationibus actualibus scribuntur, supra etiam disput. 2. questione 4. *confect.* 3. & 4. reperies expolita.

QVÆSTIO VII.

Quotuplex sit vniuersale?

Variis modis potest vniuersale diuidi. Celebris tamen ille est, quo diuiditur in quantum prædicabile penes diuersas habitudines, quas potest habere ad subiecta, de quibus prædicabile est. Diuiditur autem vt sic primâ diuisione in duo membra: Secunda verò in septem omnino venit exactè diuidendum, quidquid Porphy. & cæteri quique logici post ipsum diuiserint in quinque. Quæ rursus septem membra in alia plura possunt subdiuidi, & prorsus debent, vt in materia prædicabilium cum eâ distinctione, quâ par est, procedatur. Igitur,

Diuisio I.

Vniuersale vt prædicabile aliud essentiale, aliud¹¹² accidentale est.

Etenim, quod prædicatur de subiecto per verbum substantiuum *esse*, (vt omne vniuersale prædicari potest, iuxta doctrinam statutam disput. 2. quest. 4. *confect.* 1.) aut nihil adicit supra subiectum, sed vel totum ipsum, vel partem aliquam eius repetit, aut adicit aliquid supra subiectum. Si primum. Prædicatum est subiecto essentiale. Si secundum, accidentale, sumpto vocabulo accidentis cum omni latitudine pro eo quod essentia adicitur quoquo modo; affectioque essentia vniuersè solet vocari. Essentia enim subiecti dicitur (sicut & cuiusvis alterius conceptus obiectiui siue simplicis, siue compositi) id totum, quod subiectum est ex suo conceptu adæquato siue id, quod subiectum in essentiali prædicatione adæquare subidentificat per actum essendi substantiuum, qualem significat vnicè verbum *esse* substantiuè vsurpatum: idque siue subiectum sit simplex, siue compositum vel physicè, vel metaphysicè. Quamquam enim vox *essentia* primè actum essendi substantiuum significat, quem verbum substantiuum *esse* significat tanquam nomen verbale eius; iam tamen non pro tali actu vsurpatur, sed pro conceptu medio ipso actu identificato subiecto, vt pluribus explicatum est supra disputat. 9. quest. 1. & 2.

Vbi essentiam sic vniuersè sumptam in quatuor¹¹⁴ primùm membra diuisimus; nempe in essentiam physicam, metaphysicam, transcendentalem, & logicam. Deindeque quamvis earum in essentiam per se; & in essentiam per accidens. Essentia per se physica est totum, quod res physicè est ex æquo, & directè. Essentia verò physica per accidens concretum adiectiuum est physicum constans ex subiecto in recto, & actu, seu forma in obliquo distinctis physicè, quod obiectum seorsim à formâ etiam dicetur essentia per se physica talis concretæ. Essentia per se metaphysica est subiectum omnium actuum vnicuique rei convenientium, & solâ ratione nostrâ à tali subiecto distinctorum. Essentia verò metaphysica per accidens concretum adiectiuum metaphysicum erit coalescens ex tali subiecto in recto, & ex talibus actibus, aut aliquo eorum in obliquo. Essentia transcendentalis est, quæ non solum

solum rebus, sed etiam formalitatibus omnibus conuenit, etique per se, si totum suum conceptum dicat in recto. Per accidens autem, si partim in recto, & partim in obliquo. Denique essentiam logicam appellamus, quæ ex genere, & differentiâ composita est. De quibus vide plura loco citato. Hæc summam retuli, ut notem doctrinam præsentis diuisionis in quauis harum essentiarum habere locum, quia quæuis potest poni ex parte subiecti, repetitque ex parte prædicati aut sine additione, aut cum illâ. Itaque prædicatum, quod repetit totam subiecti essentiam quæcumque ex dictis sit, aut partem eius citra additionem essentiale dicitur. Quod autem ultra aliquid adiecit, accidentale.

Diuisio 2.

115 Vniuersale, seu prædicabile essentiale in quinque omnino: Accidentale uero in duo membra sequitur statim diuidendum diuisione immediatâ.

Nam prædicatum, quod nihil adiecit subiecto, vel repetit totum ipsum subiectum siue sub eodem siue sub diuerso conceptu; vel partem subiecti dumtaxat: Si totum; est prædicatum specificum quo prædicatur tota essentia. Si partem; aut illa est per alteram contrahibilis, & sic est prædicatum genericum; aut est alterius contrahitiua, & sic est prædicatum differentiale; aut neque contrahibilis per alteram, nec contrahitiua alterius, & sic est prædicatum anonymum; aut simul est contrahibilis per alteram & contrahitiua alterius, & sic est prædicatum mixtum ex differentiâ, & genere. Quod etiam potest esse mixtum ex prædicato anonymo, & differentiâ, aut ex omnibus hisce tribus, ut paulo infra exponam. Hæc tamen omnes mixtiones sub vni quo n omine vnius prædicati mixti comprehendimus. En itaque quinque imprimis species prædicatorum essentialium, quæ ex diuisione adæquate propterea oportet factâ resultant. Dicuntur autem, & sunt essentialia, quia primum est tota essentia subiecti; reliqua partes intrinsecæ constitutionis eiusdem essentia.

116 Prædicatum autem adiciens aliquid subiecto, aut est necessarium subiecto, quia hoc cum illo connexum est, & accidens inseparabile, seu potius passio subiecti appellari solet; vel certe ita id distinctionis gratia expedit appellare vniuersæ; aut est contingens subiecto, quia ita illi conuenit, ut possit non conuenire, & sic subiecti accidens separabile, seu potius subiecti accidens absolute dici solet, & debet, sumpto hoc vocabulo paulo strictius, quàm antea, pro additamento scilicet essentia non necessario.

Diuisio 3.

117 Rursus quoduis ex quinque prædicatis essentialibus recensitis in duo membra est diuidendum. Quoduis autem ex duobus accidentalibus in alia duo immediatè: mediatè autem suo ordine in alia plura.

Quando enim essentia subiecti est composita ex partibus seorsum de subiecto ipso prædicabilibus, uti plerumque fit, hæc compositio aut physica, siue realis, aut metaphysica, siue rationis esse potest, iuxta quam differentiam singula dictorum prædicatorum duo membra subeant. Atque ita prædicata, siue prædicabilia essentialia decem omnino sunt. Et quinque quidem metaphysica; quinque autem alia physica dici poterunt.

Iam uero tam passio subiecti, quàm accidens (quæ sunt duo commemorata prædicabilia accidentalialia) aut conuenit huic soli subiecto, & non aliis: & sic vel passio propria, siue proprietatis, vel accidens proprium subiecti est; aut conuenit in super aliis; & sic, vel passio communis, vel accidens commune dicitur. Eruntque quatuor huiusmodi prædicabilia; nimirum proprietatis; passio communis, accidens proprium, & accidens commune.

Quorum singula præterea in physica, & metaphysica sunt diuidenda; quatenus id, quod subiecto adieciunt, aut metaphysicè dumtaxat, seu per rationem nostram; aut physicè, & re ipsâ ipsi subiecto adiectum est. Quo pacto iam sunt octo.

Et quoniam id, quod physicè subiecto adieciunt, aut potest esse intrinsecum, siue ad hærens ipsi subiecto, aut extrinsecum, & à subiecto remotum; aut partim intrinsecum, partim extrinsecum, seu mixtum ex utroque, alia hinc octo pullulant prædicata, quibus accidentalialia physica duodecim sunt.

Similiter, quia, quod subiecto metaphysicè adieciunt, aut potest re ipsâ esse adæquatè idem cum ipso: aut inadæquatè dumtaxat, quatuor hinc etiam accrescunt prædicata accidentalibus metaphysicis, quibus ea sunt octo.

Itaque accidentalialia omnia viginti omnino sunt, iunctaque decem essentialibus triginta prædicata, seu prædicabilia conficiunt. Pluræque erunt, si accidentale necessarium subiecto, quod passionem vocamus, rursus multiplicetur, ut potest, penes necessitatis diuisionem in metaphysicam, physicam, & moralem superius explicatam à nobis disp. 11. Ex quibus prædicabilibus licet omnia accidentalialia ad duo priora, sub quibus continentur, reduci possint, & decem essentialia ad quinque. Ast ex his septem, quæ supersunt, nullum ad aliud congruè potest reduci; quia prædicabile anonymum sub nullo aliorum continetur; mixtum uero ex differentiâ & genere, et si partim ad genus, partim ad differentiam videntur spectare, quatenus utriusque exercet munus; sumptum tamen adæquatè, & indiuisim ad neutrum spectat, sed suam ut sic propriam constituit classem. Tantumdemque pariter de aliis mixtis dicendum est. De reliquis autem nullum est dubium, quin singula propriam classem constituent. Vnde plane concluditur Porphyrium, & Alseclas eius insufficienter hæcenus, & diminutè in quinque dumtaxat species prædicabile diuisisse.

Aduerto hic Porphyrium cap. de Proprio, & cum eo alios Logicos in quatuor membra Proprium diuidere. Nempe in illud, quod conuenit soli, non tamen omni, id est, soli alicui speciei, non tamen omnibus indiuiduis eius; & in illud, quod conuenit omni, non tamen soli: & in illud, quod conuenit omni, & soli, non tamen semper; & denique in illud, quod conuenit omni, & soli, & semper. Sed primum perperam diuisum huius diuisionis dicitur esse Proprium: quandoquidem aliquod membrum eius non quid proprium, sed quid commune dici debet, ut re uerâ est; nimirum illud, quod non solum alicui speciei, sed & aliis conuenit. Deinde diuisio facta sub assumptis terminis manca est, & diminuta, defectu exactæ combinationis eorum: sunt namque membra, quæ resultant, omnino octo sic recensenda. Quod conuenit omni, soli, & semper. Quod conuenit omni, non tamen soli, nec semper. Quod conuenit omni, & soli, non tamen semper. Quod

Quod conuenit omni, & semper, non tamen soli. Quod conuenit soli, non tamen omni, nec semper. Quod conuenit soli, & semper, non tamen omni. Quod conuenit semper, non tamen omni, nec soli. Quod conuenit non tamen omni, nec soli, nec semper. En adæquatam diuisionem sub terminis datis; in eâ tamen exponendâ non immoror amplius, quia multa eius membra in eadem recidunt aliarum diuisionum. De cæteris autem, si quid fuerit notatu dignum, inferius notabo, cum de prædicabilibus accidentalibus in speciali sermo sit.

- 124 Ne autem exemplum desideres prædicabilis anonymi, sume concretum adiectiuum ex aliquâ essentia per se metaphysicâ, e. g. ex essentia metaphysicâ entis ut sic, & ex duabus, aut pluribus eiusdem essentia proprietatibus, iuxta doctrinam concretorum, & essentiarum nuper propositam, & datam *suprà disp. 1. quest. 4. & disput. 9. quest. 1 & 2.* De eoque prædica unam earum proprietatum pariter in concreto, eritque prædicatio essentialis, quia pars de toto: non generis; quia talis proprietas aliis essentis non est communis, alioquin non esset proprietas, ut ponimus: non differentia; quia in toto, de quo prædicatur, nulla alia ponitur pars aliis essentis communis, & contrahibilis per illam. Speciei autem esse non potest, quia non est totius essentia; sed partis, & multo minus passionis, aut accidentis, cum sit prædicatio essentialis. Erit igitur sexti prædicabilis anonymi, ut ponebamus.

- 125 Iam verò septimi prædicabilis mixti in homine imprimis habes exemplum. De quo tum animal, quam rationale simul ut genus, ut differentiaque prædicatur: amboque propterea prædicabilia sunt mixta ex differentia, & genere. Conuenit namque homo in esse rationalis ut sic cum Angelis, in esse animalis cum brutis: in coniuncto verò cum neutris: quo fit, ut ambo ea prædicata vicissim se se contrahant, & à se mutuo contrahantur; atque ita utrumque & munus differentia, & munus generis exerceat.

- 126 Pariterque prædicabile mixtum ex genere, & differentia erit, si sit pars subiecti, in quo sint duæ aliæ partes, quarum alteram ipsum contrahat utpotè vniuersaliorem, & ab alterâ contrahatur, utpotè minus vniuersali. Prædicabile autem mixtum ex genere, & prædicabili anonymo erit, si sit, pars subiecti habentis alias duas partes, alteram minus vniuersalem, & alteram æqualem ipsi. Mixtum, verò ex differentia, & prædicato anonymo, si ex duabus aliis subiecti partibus, altera æqualis, & altera vniuersalior eo sit. Mixtum denique ex omnibus tribus, si subiectum alias duas partes habeat, quarum alteram illud contrahat, ab eâque contrahatur vicissim, cum alterâque sit æqualis. Vel si subiectum tres alias partes habeat, aliam magis, aliam minus vniuersalem, quam prædicatum ipsum, & aliam ipsi æqualem. Qui omnes casus possibiles sunt, ut consideranti patebit. Quandoquidem tam ex parte subiecti, quam ex parte prædicati pro libito ponere possumus qualibet formalitates rei, de quâ sermonem inducimus, relictis aliis. Constat autem in vnâquâque re multas esse formalitates, quoad vniuersalitatem æquales, ut sunt omnes rei proprietates specificæ, atque etiam genericæ vicissim inter se comparatæ: & multas inæquales, ut sunt omnes subordinatæ in categoriâ talis rei ab infimâ specie usque ad supremum genus, & eorum pariter subordinatæ proprietates.

Quod si verò exempla itidem exoptas prædicabilium essentialium physicorum, quæ insuper addimus. Accipe imprimis concretum adiectiuum ex aliquâ essentia physica, & ex passione communi, ex proprietatibusque physicâ eiusdem essentia; de quo prædica passionem communem concretè similiter sumptam, eritque prædicatio generis. Deinde prædica proprietatem, & erit differentia; postmodum prædica totum concretum aut de ipsomet, aut de aliquo eius individuo, & erit prædicatio speciei. In primâ quippe prædicatum est pars essentia subiecti aliis communis, contrahibilisque subinde per aliam eiusdem essentia partem; atque adeo genus, in secundâ prædicatum est pars essentia subiecti propria, & aliam contrahens; atque adeo differentia. In tertiâ prædicatum est tota essentia subiecti, atque adeo species. Vbi vides essentiam ex genere, & differentia compositam, quæ tum inter se, tum ab essentia ipsâ realiter distincta sunt secundum formas concretorum, quæ in obliquo capiuntur. Quod fors, si non videres, non crederes. Præterea, si accipias concretum ex essentia physica, & duabus physicis proprietatibus, de eoque singulas prædices seorsim, duo prædicata physica habebis eorum, quæ anonyma dicebamus.

Denique si sumas concretum ex essentia physica, & duabus passionibus communibus respectu diuersorum, quælibet harum prædicata de toto concreto reddet prædicatum mixtum ex differentia, & genere: illudque physicum: quemadmodum in exemplo hominis animal, & rationale mixta similiter prædicata sunt metaphysica. Aliasque pariter mixtiones facies ponendo in concreto ex parte subiecti passionis, & proprietates physicas mixtas cæteris modis.

Quæ omnia, ut clariùs appareant, adnotandum est primò. Cum dicimus prædicatum specificum repetere totum subiectum, seu totam essentiam subiecti, cætera autem prædicata essentialia partem eiusdem; aut intelligendum id est de subiecto vniuersali omnino indistincto à prædicato specifico, quale est natura specifica ex pluribus individuis adunata, vel etiam abstracta, aut si intelligitur etiam de subiecto individuali, de quo item prædicatum specificum, & cætera prædicata possunt, putandum non est sermonem esse de essentia subiecti individuali, quæ præter naturam specificam insuper includere solet in suo conceptu differentiam numericam, proindeque per prædicatum specificum integrè non repetitur; sed de essentia subiecti vniuersali, omnibusque individuis communi, quæ semper repetitur integrè per prædicatum specificum. Nam huius dumtaxat essentia, atque adeo etiam partium eius habetur impræsentiarum ratio, ubi sermo dumtaxat est de prædicatis, seu prædicabilibus vniuersalibus; non item de individualibus, de quibus agendum *infra suo loco.*

Secundò adnotandum est, ut pars essentialis physica verè prædicari possit de suo toto, in concreto, eoque adiectiuo sumi debere; quia, ut pars physica abstractè sumpta non est idem cum suo toto, ita de illo per verbum substantiuum *esse*, quod identitatem significat; verè prædicari non potest; bene tamen sumpta in concreto adiectiuo, cuius subiectum idem sit cum subiecto totius pariter adiectiuè sumpti. e. g. sume concretum adiectiuum ex subiecto dulci simul, & albo, ex eiusque albedine, & dulcedine; vocaque illud *dulce album.* Hæ propositiones erunt omnino falsæ.

falsa. Dulce album est albedo. Dulce album est dulcedo. Hæc tamen prorsus veræ. *Dulce album est dulce: Dulce album est album:* crûntque essentialia, quia partis de toto, & prædicabilis mixti, quia partium se mutuò contrahentium. Dulce album enim per esse album distinguitur ab omni dulci non albo, cum quo conuenit in esse dulce, & per esse dulce distinguitur ab omni albo non dulci, cum quo conuenit in esse album. Quo exemplo faciliè duci poteris ad alia excogitanda pro cæteris prædicabilibus physicis essentialibus, quæ prædicantur, vt pars physica de toto physico. Suntque genus, differentia, & anonymum. Pars verò essentialis metaphysica abstractè sumpta verè prædicatur de suo toto in sensu reali, & identico; quia verè est idem cum suo toto realiter: vt tamen in sensu formali verè de illo prædicetur; in concreto, eoque adiectiuo accipi debet.

131 Pro quo tertio adnotandum. Tum aliquid prædicari verè de altero per verbum substantiuum esse in sensu reali, identico, & materiali, quando prædicatum, & subiectum realiter sunt idem. Tunc autem prædicari insuper in sensu formali, quando formaliter, seu obiectiuè in mente nostrâ insuper idem sunt. Per cætera autem verba adiectiua, tunc actus de subiecto prædicari formaliter, quando ei formalitati subiecti attribuitur, cui per se conuenit non solum à partec rei, sed etiam in mente nostrâ obiectiuè; tunc verò tantum materialiter, quando ei tribuitur, cui conuenit tantum à parte rei, non verò in mente nostrâ, vt pluribus explicatum est *suprà disp. 2. q. 4. cõsect. 4.*

Diuisio 4.

132 Hinc alia insuper resultat prædicatorum, seu prædicabilium diuisio.

Fit enim primò prædicationes essentialia, quibus pars metaphysica de toto metaphysico prædicatur, siue ea sit genus, siue differentia, siue prædicabile anonymum, siue mixtum, tum materiales, seu identicas, tum etiam formales esse posse; imò verò prædicatio, quæ totum metaphysicum de toto metaphysico est prædicabile, eandem subire potest fortunam, ob diuersos modos, quibus tale totum accipi potest substantiuè, vel adiectiuè. Quo quiniarius iste numerus prædicatorum essentialium iterum duplicatur: suntque proinde prædicabilia essentialia quindecim. E. g. Hæc prædicatio generis est formalis, *Homo est animal*, sicut & hæc differentia, seu potius prædicabilis mixti: *Homo est rationalis*, sumptò animali adiectiuè pro habente animalitatem, quæ est potentia ad sentiendum, & rationali similiter pro habente rationalitatem, quæ est potentia ad ratiocinandum; sumptòque homine pariter adiectiuè pro habente simul animalitatem, & rationalitatem, vt sic enim dictæ prædicationes veræ sunt in sensu formali: Eo quòd id, quod in recto dicit homo, & id, quod in recto dicunt animal rationale, quodque dumtaxat identificat verbum est, idem est non solum realiter, sed etiam in mente nostrâ obiectiuè. Hæc verò prædicationes tantum sunt identicæ, & materiales, seu veræ in sensu identico, & materiali; *Homo est animalitas: Humanitas est animalitas: Homo est rationalitas: Humanitas est rationalitas*, eo quod subiectum, & prædicatum earum non sunt idem in mente nostrâ, etsi sint idem à parte rei. Cum tamen duæ priores nihilominus sint prædicationes generis, quia sunt partis de toto per aliam contra-

hibilis; Duæ autem posteriores prædicabilis mixti, quia partis de toto simul contrahibilis per alteram, & contrahitur alterius. Tantumdemque venit dicendum de aliis duabus prædicationibus prædicati differentialis, & prædicati anonymi.

Simili modo prædicationes horum quatuor prædicabilium partialium tantum erunt veræ in sensu materiali, & identico, non item in formali, quando subiectum, & prædicatum ita sumantur in concreto, vt vel ambo substantiuè, vel alterutrum substantiuè, alterutrumque adiectiuè accipiantur: quia tunc etiam tantum erunt idem re ipsâ, non verò in mente nostrâ obiectiuè. Si verò subiectum sumatur in abstracto, & prædicatum in concreto, vt si dicas: *Humanitas est animal*, prædicatum ad accidentalia spectabit, quia adiiciet aliquid subiecto in eo non inclusum.

De prædicatione autem prædicati specifici metaphysici ad se vt subiectum comparati, vt si dicas: *Homo est homo*, dico tunc esse veram in sensu formali, quando subiectum, & prædicatum, aut simul substantiuè, aut simul adiectiuè vsurpantur, quia utroque casu erunt idem in mente nostra. Tunc autem esse veram in sensu identico siue materiali dumtaxat, quando subiectum sumitur adiectiuè, & prædicatum substantiuè, aut è conuerso: quia licet subiectum humanitatis, hoc est animalitatis, & rationalitatis, & compositum metaphysicum ex tali subiecto, & tali humanitate coalescens sint idem realiter non sunt tamen idem in mente nostrâ.

Quod si prædicatum specificum metaphysicum comparatur ad indiuiduum cum præcisione à differentia numerica; tunc de illo, quod ad rem attinet, sicut de aliis prædicatis partialibus philosophandum est, quia in tali casu prædicatum specificum pars etiam metaphysica est indiuidui. Adidit tamen cum præcisione à differentia; quia si absque illâ ad indiuiduum comperetur, vt potest contingere, iuxta doctrinam in superioribus traditam de adunatione possibili naturæ specificæ ex indiuiduis sine abstractione à differentiis, perinde erit ad propositum, ac si comparatur ad se.

Stat itaque quinque prædicabilia essentialia metaphysica tum in sensu formali, tum in identico solum, seu materiali prædicabilia esse, quando ea tum in concreto ex subiecto, & actu, seu formâ, tum in abstracto, aut iam substantiuè, iam adiectiuè sumi possunt, vti euenit in exemplis datis. Vnde infero, quando in abstracto solum, & substantiuè sumi possunt; vti euenit citra dubium, quando metaphysica compositio diuersarum formalitatum, seu partium peragitur in ipsis abstractis siue actibus, siue formis, tunc quidem eiusmodi prædicabilia in sensu dumtaxat identico, seu materiali prædicabilia esse, non item in formali. E. g. istæ prædicationes: *Apprehensio simplex est cognitio: Creatio est actio: Eductio est passio. Inducium est persuasio obiecti. Hæc creatio est creatio. Hoc iudicium est iudicium*, quarum duæ primæ sunt generis, duæ secundæ differentia, duæ tertiæ speciei; aliaque similes tum ad hæc, tum ad alia duo prædicabilia essentialia spectantes peractæ in huiusmodi actibus abstractè sumptis, in sensu identico dumtaxat, seu materiali veræ sunt; non item in formali, quia licet earum prædicatum, & subiectum sint idem realiter, in mente tamen nostrâ obiectiuè, atque adeo formaliter distincta sunt: ubi enim prorsus se habent vt pars, & totum, de quibus notum est inter se distingui. Excipe tamen

ab hac doctrinā prædicabile speciei ad se comparatum, aut ad indiuiduum sine præcisione à differentia numerica, quia tunc idem omnino conceptus, qui ponitur ex parte subiecti, ponitur ex parte prædicati, proindeque prædicatio in sensu formali vera erit, ut si dicas; *creatio est creatio*, vel *hac creatio est creatio*, signante particula, *Hac* non talitatem subiecti, quæ sit formalitas subiecto addita, neq. posita ex parte prædicati, ut signat in exemplis paulo antea positis, sed tantum maiorem expressionem prædicati, quod profus sit idem cum subiecto: utrumvis enim signare potest, iuxta diuersos modos, quibus prædicatum specificum contrahitur ad indiuidua, quando erat adunatum ex illis cum præcisione à differentiis, & quando sine tali præcisione, quod utrumque est possibile, ut constat ex doctrinā commemoratā nuper, & latius traditā in superioribus.

136 Ex his inferitur primò prædicabilia essentialia metaphysica, quæ iam in abstracto, iam in concreto, & si in concreto, iam adiectiuè, iam substantiuè sumi possunt, tum formaliter, tum solum identicè prædicari posse cum veritate, iuxta modum; quo accepta fuerint respectuè ad subiectum. Prædicabilia verò essentialia metaphysica, quæ solum in abstracto sumi possunt, ut sunt, quæ conueniunt actibus, quos significant verba, sumptis abstractè, dumtaxat posse prædicari cum veritate in sensu identico, vno excepto casu, quando prædicatum, & subiectum idem conceptus sunt adæquatè.

137 Secundò inferitur prædicabilia essentialia physica in sensu solum formali prædicari cum veritate; in sensu verò purè identico minimè. Supponitur enim ea à parte rei distingui à subiecto (eo namque iure dicuntur physica) quoties metaphysica in mente nostrā, & non re ipsā distinguuntur. Quo in physicis locum non habet prædicatio identica, sicut habet in metaphysicis.

138 Venio iam ad prædicabilia accidentalia, quæ omnia tam physica, quam metaphysica tum in sensu formali, tum in sensu solum materiali prædicari possunt; iuxta doctrinam statutam num. 131. Si enim prædicatio fiat per verbum substantiuum esse, tunc erit formalis, siue vera in sensu formali, quando prædicatum, & subiectum non solum re ipsā, sed insuper in mente nostrā sunt idem quantum ad id, quod directè dicunt, quodque solum identificat verbum esse, ut, *Homo est albus: Album est dulce: Petrus est currens*, quæ sunt prædicationes de prædicato accidentali physico. *Animal est homo. Animal est rationale. Rationale est animal*, quæ sunt de prædicato accidentali metaphysico. Tunc verò prædicatio tantum erit identica, seu materialis, in sensu identico solum, seu materiali vera, quando prædicatum, & subiectum in se à parte rei idem sunt, secus in mente nostrā, uti euenit in his de prædicato metaphysicè accidentalibus. *Animalitas est rationalitas. Animalitas est animal. Rationalitas est animal? Actio est passio*, & similibus. Si autem prædicatio fiat per alia quæuis verba adiectiuā; tunc erit vera in sensu formali, quando prædicatum ei subiecti formalitati attribuitur, cui per se conuenit non solum à parte rei, sed etiam in mente nostrā obiectiuè, ut in his: *Rationale ratiocinatur: Animal sentit: Voluntas Dei vult*. Tunc verò in sensu solum materiali, quando prædicatum ei subiecti formalitati tribuitur, cui tantum à parte rei conuenit; non verò in mente nostrā, ut si dicas. *Animal ratiocinatur: Ra-*

tionale sentit: Intellectus Dei vult, &c. Perquam diuisionem integer numerus suprā positus prædicabilium accidentalium duplicatur.

Diuisio 5.

Aliter pones diuersitatem aliam prædicationis directæ, & indirectæ, multa saltem ex recensitis prædicabilibus in duo membra diuidi possunt.

Etenim omne subiectum verè prædicatur, sed indirectè de concreto adiectiuo seu physico, seu metaphysico coalescente ex ipsomet subiecto in recto, ex actuque, seu formā in obliquo, ut, *Currens est homo: Rationale est subiectum rationalitatis, &c.* Quæ prædicatio, cum semper sit partis de toto, erit essentialis, atque adeo vel generis, vel differentia, vel prædicabilis anonymi, vel mixti, iuxta diuersitatem terminorum prædicationem componentium. Deinde omne vniuersale inferius indirectè prædicatur de vniuersali superiori, ut, *Animal est homo: Album est equus*. Quæ prædicatio, cum semper sit totius de parte, erit accidentalis ratione eius, quod adicit prædicatum subiecto; atque adeo vel erit passionis propriæ, aut communis, physica, aut metaphysica, &c. vel accidentis proprii similiter, aut communis physici, aut metaphysici, &c. iuxta diuersitatem terminorum prædicationem integrantium. Ex quo patet, quomodo multa saltem prædictorum prædicabilium iterum duplicentur. Quid si eorum rursus faceremus mixtionem penes mixtionem prædicationum indirectæ, & directæ cum prædicationibus formali, & materiali? Sed has mixtiones, ne prolixus videat, aliorum considerationi remitto.

Diuisio 6.

Deinde prædicabile vniuersale ratione materiae in substantiale, & accidentale diuidi potest, accepto nunc *accidentale* aliter, quam hucusque.

Pro quo sciendum est. Ens immediatè diuidi in substantiam, & accidens. Substantia dicitur ens per se stans, per seque substantia aliis entibus physicè sibi accrescentibus, siue accidentibus. Quæ ob id accidentia dicuntur, & ab Aristotele *lib. Prædicam. cap. 4.* in nouem genera diuisa sunt, nempe in quantitatem; relationem, qualitatem, &c. post præmissum substantia genus, quod decem prædicamentorum est primum. De quibus suo loco. Hinc bifariam sumi solet accidens. Primò pro ente physicè superueniente substantia, quod accidens prædicamentale appellari solet. Secundò pro conceptu seu physicè, seu metaphysicè superadiecto subiecto per prædicationem. Quod accidens prædicabile dici consuevit, & de quo nos in superioribus habemus egimus. Ex quibus patet accidens prædicabile latius, quam prædicamentale patere; nam omne accidens prædicamentale est etiam accidens prædicabile, sed non è conuerso, cum saepe sit accidens prædicabile quid substantiale contrapositum prædicamentali accidenti. Et quamuis nomen *substantia* ut implurimum pro prædicamentali nuper exposita usurpetur; Interdum tamen solet sumi pro essentia, quæ latius patet, cum & accidentibus conueniat.

Igitur in præfenti diuisione vniuersale substantiale dicimus, cuius materia substantia prædicamentalis est, ut homo, animal, &c. Accidentale verò; cuius materia accidens est prædicamentale.

vt actio, relatio, &c. Concretum autem, cuius subiectum est substantia, & forma accedens, vt album, legens &c. aut accidentale etiam, sumptâ denominatione à formâ significatâ expressè, aut potius mixtum dici poterit. Quæ quidem diuisio per omnia, & singula prædicabilia in superioribus recensita vagatur, eorumque subinde numerum duplicat.

Diuisio 7.

142 Amplius, vniuersale in incomplexum, & complexum diuidi potest.

Incomplexum dicitur, quod vno conceptu concipitur, & vnâ voce significatur, vt *homo*: complexum, quod pluribus, vt *animal rationale*. Quâ item diuisione cuncta hactenus numerata prædicabilia iterum duplicantur.

Diuisio 8.

143 Præterea vniuersale aliud positium est, aliud negatiuum.

Et positium quidem in primis competunt omnes huiusque propositæ diuisiones. De negatiuo autem, quo pacto ad instar positium suâ proportionem seruata philosophandum sit, quæst. 6. præc. conf. 9. docuimus.

Restat tamen nunc adnotandum primò aliqua esse prædicata positia re verâ, quæ nihilominus per aliquas negationes concipiuntur, & explicantur à nobis; proptereaque, quod ad rem attinet, ea inter prædicata positia censenda sunt e. g. distinctio inter Petrum, & Paulum prædicatum positium eorum est, positium solum conceptibile à cognoscantibus per species proprias, quod tamen nos per negationem identitatis sæpe concipimus, & explicamus, aut negatiue iudicando, & dicendo. *Petrus non est Paulus*, aut positium indicando, & dicendo: *Petrus caret identitate cum Paulo*. Quocirca huiusmodi negatio distinctio negatiua vocari solet, prope supra. disp. 13. q. 2. expolimus. Similiter immortalitas Dei apud intuentes, & re verâ quid positium est nullatenus ab eis iudicabile negatiue. A nobis tamen per negationem mortalitatis est iudicabile, aut dicentibus. *Deus non est mortalis*; aut dicentibus *Deus caret mortalitate*. Tantumdemque venit dicendum de aliis plerisque Dei attributis, quæ negatiua nuncupantur, & de similibus aliorum entium prædicatis. Vnde sola negatio rerum non existentium prædicatum negatiuum; atque adeo vniuersale negatiuum est, quia de solis rebus non existentibus iudicant negatiue intuentes earum remouendo existentiam: neque alia iudicia negatiua præterquam remouentia existentiam rerum non existentium habere possunt, sicut nos, eo quod ceteros conceptus chimericos; quos nos per cetera quæque nostra iudicia negatiua, & verâ remouemus, ipsi concipere non possunt, vt pluribus explicatum est supra disp. 11. Quo fit, vt sola negatio rerum non existentium speciale sit verificatum iudiciorum negatiuorum; quæ talium rerum existentiam remouent, ab omni positio distinctum: (quo pacto, quod prorsus est nihil verificatum iudicij, & ab omni positio distinctum dici potest, de quo loco citato) verificatiua enim ceterorum nostrorum iudiciorum negatiuorum, quibus remouentur à nobis chimeræ ab intuentibus non conceptibiles; verâ aliqua, & positia entitates sunt, vt ibidem tradidimus.

Pharus Scientiarum, Tom. II.

Propterea dico solam negationem existentie rerum, quæ verè non existunt, prædicatum negatiuum, atque adeo vniuersale negatiuum censendum esse.

Secundò cum vniuersale negatiuum ex parte materiæ prorsus sit nihil, vt supponimus, loquendo cum toto rigore, nec prædicabile essentiale, nec prædicabile accidentale; atque adeo nec prædicabile vllomodo poterit esse, quia, quod nihil est, nec essentia, nec accedens alicuius potest esse in rigore. Per quamdam tamen æquivalentiam, seruataque proportionem conceptuum positiuorum, quos remouet, tum prædicabile essentiale, tum prædicabile accidentale poterit dici; tum omnes ferè diuisiones prædicabilis positium huiusque expolitas subire. Sic hæ prædicaciones essentiales, seu de prædicato essentiali venient dicendæ. *Negatio hominis est negatio animalis*: *Negatio hominis est negatio rationalis*. *Hæc negatio hominis, seu negatio Petri est negatio hominis*. Primaque dicitur prædicatio generis, secunda differentie, tertia speciei, pariterque censendum de cæteris. Tum hæ propositiones de prædicato accidentali dicendæ sunt. *Lapis non intelligit, seu caret intellectu*: *Homo non currit*. *Substantia non inhaeret subiecto*. Quarum prima passionis communis, secunda accidentis communis, tertia proprietatis censenda est, & sic de aliis: vniuersaliter enim quoribus subiectum est positium, & prædicatum negatiuum nequit hoc non esse illi accidentale; quia essentia intrinsecâ conceptus positium nihil negatiuum esse potest.

Hinc tertio si subiectum sit mixtum ex positio, & negatiuo, prædicatum simplex seu positium, seu negatiuum, aut pars essentia subiecti, aut eius accedens esse poterit, non verò tota essentia: prædicatum verò mixtum etiam tota essentia esse poterit, vt satis ex dictis est notum. De subiecto autem negatiuo prædicatum negatiuum tum essentialiter, vt vidimus, tum etiam accidentaliter dici poterit, quia bene potest vna negatio alteri accedere; prædicatum verò positium aut mixtum nõ poterit esse essentiale, sed accidentale tantum, vt etiam est notum; quinimò inter accidentalialia nec passio nec proprietas necessitate metaphysicâ tali subiecto annexa esse poterit, quia nulla negatio cum aliquo positio est metaphysicè connexa, vt supra disp. 14. q. 4. ostensum est.

Diuisio 9.

Insuper vniuersale, seu prædicabile aliud transcendens est; aliud non transcendens.

Transcendens dicitur, quod de omnibus, & singulis formalitatibus, seu partibus, tum metaphysicis, tum physicis earum rerum, quibus conuenit, prædicatur formaliter, vt ens, verum, bonum, &c. Non transcendens autem, quod non ita prædicatur de omnibus, vt animal, rationale, homo, &c. De quibus plura inferius.

Diuisio 10.

Denique prædicabile seu prædicatum aliud dicitur primæ intentionis; aliud secundæ intentionis.

Prædicata secundæ intentionis ea accidentalialia dicuntur, quæ rebus proueniunt ab actibus nostri intellectus, quibus illæ aut cognoscuntur, aut sunt cognoscibiles, vt esse subiectum, esse prædicatum, esse genus, esse speciem, & huiusmodi alia. Prædicata verò primæ intentionis appellantur cætera cuncta præter ista.

E Diuisio.

Diuisio 11.

148 Postremo vniuersale in quantum subiectum, aut prædicatum vniuersè in categorema, & syncategorema diuidi potest.

Categorema dicitur, quod ratione sui est prædicatum, aut subiectum; atque ita per se solum prædicari potest, aut subiici. Syncategorema verò, quod solum ratione alterius est tale; atque ita nisi adiunctum alteri nec potest prædicari, nec subiici. De quibus iterum erit sermo *disp. 18*. Modò solum aduerto omne significatum verbi categorema esse, & vniuersum quicquid aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati in recto siue directè sumitur, concipitur ab intellectu. Cætera verò omnia, quæ in obliquo, siue indirectè, siue ex connotato, vt dicunt, sumuntur, seu concipiuntur ab intellectu, aut ex parte prædicati, aut ex parte subiecti syncategoremata sunt. Vnde ad horum pertinent classis formæ omnium concretorum adiectiuorum, vt potè, quæ in obliquo semper sumuntur. Sunt autem tanti momenti huiusmodi syncategoremata, vt tota diuersitas prædicationum accidentalium, & essentialium ab eorum adiectione dependeat, aut remotione, vt ex dictis, & ex dicendis in decursu apparebit.

149 Porro inter omnia prædicata vniuersalia, quæ recensimus, duo sunt, quæ in scientiis humanis potissimum obtinent locum, nempe proprietas, & passio communis. Eoenim tendunt præcipue scientiarum discursus, vt passionem tam proprias quam communes rerum, de quibus in illis agitur, deprehendant: mediâ videlicet connexionem, quæ res ipsæ proximè, vel remotè cum talibus passionibus connectantur. Connexio quippè rerum in vniuersum fundamentum vnicum est, cui nitiitur humanus discursus, vt aliàs explicui *suprà*, inferiusque explicabo. Cæterum quia connexiorum, siue essentialium cum prædicatis sibi accrescentibus, siue accidentibus triplex esse potest, metaphysica, physica, & moralis, iuxta diuisionem traditam *suprà disp. 2. q. 5.* & latius *disp. 14.* tot modis prædicatum accidentale potest esse passio subiecti: nimirum aut metaphysicè, aut physicè, aut moraliter ei annexa, seu necessaria, hoc est, vel omnimodâ necessitate, vel naturali, vel morali.

150 Ecce quot diuisionibus (præter alias aut minus viles, aut dandas alibi quas omittimus) prædicabile vniuersale diuidi potest, atque debet. Quibus ferè omnibus itidem prædicabile singulare diuidemus inferius, vt videant Logici, quàm diminitutè prædicabile in vniuersum diuiserint hæc ænus.

151 Hoc vnum ad extremum aduertimus. Quâ ratione de vniuersali vt prædicabili philosophari sumus, eadem de vniuersali vt subiicibili, suâ feruâtâ proportionem philosophari posse. Quod etiam logici tacuerunt. Etenim non minus est proprietas logica vniuersalis metaphysici posse subiici multis seu esse subiectum multorum, quàm posse prædicari de multis, seu esse multorum prædicatum. Et primò quoduis vniuersale in omnibus est subiicibile prædicatione indirectâ, de quibus prædicabile est prædicatione directâ per verbum substantiuum esse factâ, vt constat. Deinde omnia vniuersalia de multis indirectè prædicabilia, iuxta dicta *suprà diuis. 5.* eisdem erunt directè subiicibilia, vt etiam est notum. Præterea multa saltem vniuersalia de multis prædicabilia directè, multis

quoque ab illis diuersis erunt subiicibilia etiam directè. Exempli gratia homo est directè prædicabilis de Petro, Ioanne, Francisco &c. idemque homo directè est subiicibilis albo, nigro, iusto, &c. Esse autem diuersas denominationes logicas, imò & oppositas relatiuè, & consequenter diuersas vniuersalis proprietates prædicabilitatem, & subiicibilitatem indubitatum est; siquidem planè est munus diuersum logicum in quouis obiectiuo conceptu esse illum prædicatum, ac esse subiectum prædicationis.

Abstineo tamen nihilominus à diuidendo species in varia membra vniuersale vt subiicibile, quemadmodum diuisi illud vt prædicabile, quia diuisiones inde oriundæ in iam datas recidunt. Velenim subiectum in suo conceptu aliquid amplius dicit, quàm prædicatum, vel nihil amplius dicit? Si dicit amplius, prædicatio erit partis de toto, atque adeo essentialis, eademque, quas supra dedimus, prædicationis essentialis partis de toto diuisiones subiicit. Si nihil amplius dicit. Aut iuste dicit integrum prædicatum, & erit prædicatio speciei. Aut dicit minus, quàm prædicatum, & erit prædicatio prædicati accidentalis (vt potè addentis aliquid subiecto) toties, ac supra, eodemque modo diuidenda. Etenim denominatio essentialis, & accidentalis, aliæque sub illis contentæ prædicationibus conuenientes, à prædicato potius respectu subiecti, quàm à subiecto respectu prædicati sumuntur.

QVÆSTIO VIII.

Quod fundamentum requiratur ex parte obiectorum ad faciendum vniuersale?

Supponimus ex dictis *suprà q. 5.* ad faciendum vniuersale omnino esse requisitum ex parte intellectus, quod hic per species alienas, atque adeo in substitutis alienis ea cognoscat, ex quibus vniuersale faciendum est; nam per species proprias nequaquam possunt plura concipi vt vnum, propterea ad vniuersale requiritur, vt ibi monstrauimus. Quod verò insuper ex parte obiectorum sit requisitum, modò inquirimus.

Conueniunt omnes Philosophi, atque indubitè supponunt ad faciendum vniuersale ex multis sub vnicò conceptu adunatis, necessarium omnino esse, quod ea inter se similia sint. Ob id enim multæ differentia specificæ vt tales in vnum conceptum coire nequeunt, quia inter se dissimiles sunt, atque adeo ita sunt ex propriis conceptibus, quo species differunt, vt nullatenus esse possint, in quo conueniunt. Qualis verò, & quantà, & quâ de causâ requisita ista similitudo sit, quâ multa in vniuersale adunanda similia esse debent; & an loco similitudinis, aut præter illum eorundem sufficiat, aut insuper requiratur æqualitas, vel aliud genus conuenientia, seu concordantia, nemo, quem viderim, ex professo examinavit, aut explicuit.

Pro exactâ explicatione suppono primò tribus modis, quod ad rem attinet, posse duo quauis, aut plura extrema vicissim inter se comparari. Primò vt distincta, vel indistincta; secundò vt similia, vel dissimilia; tertio vt æqualia, vel inæqualia. Ad hæc enim tria capita reuocantur omnes diuersitates, vt *suprà disp. 16.* explicatum est. Distincta